

Uprawnienia zawodowe dla elektryków i zasady ich uzyskiwania¹⁾

Zawód elektryka należy do zawodów trudnych i odpowiedzialnych. Od umiejętności elektryka uzależnione jest nie tylko funkcjonowanie i sprawność urządzeń, ale również jego, jak i innych bezpieczeństwo, a nawet życie. Należy zdawać sobie sprawę, że uprawianie tego zawodu zarówno przy budowie nowych obiektów, jak i przy prowadzeniu eksploatacji urządzeń, instalacji i sieci energetycznych wymaga ogromnej odpowiedzialności, znajomości zasad budowy i działania urządzeń oraz przepisów dotyczących prawidłowej, bezpiecznej pracy na każdym jej etapie.

Praktyczne uprawianie zawodu elektryka jest związane z funkcjonowaniem w szeroko rozumianej energetyce, a głównie w elektroenergetyce.

Energetyka to ważna, strategiczna branża zajmująca się zagadnieniami wytwarzania, przetwarzania, przesyłania, gromadzenia i wykorzystywania różnych rodzajów energii, w której używa się nowoczesnych technologii i dba o ochronę środowiska.

Zawód elektryka jest z pewnością doceniany w rankingach popularności. Podlega on ciągłemu rozwojowi i odmładzaniu wraz z rozwojem technologii. Zarówno poziom technologiczny, jak i zasobność powodują, że o pracy w tej dziedzinie marzy wielu młodych ludzi. Elektryk musi być zatem fachowcem, którego kwalifikacje muszą być permanentnie podnoszone, sprawdzane i weryfikowane. Zawód, którego wykonywanie zależy od spełnienia wymagań kwalifikacyjnych i warunków określanych w odrębnych przepisach państwowych jest nazywany zawodem regulowanym, a przepisy określające te wymagania oraz sposób ich egzekwowania – przepisami regulacyjnymi, które mają swe źródło w ustawach.

Dokumenty potwierdzające posiadanie kwalifikacji upoważniają do samodzielnego uprawiania zawodu regulowanego w określonej specjalności i określonym zakresie. Dokumenty te są powszechnie zwane uprawnieniami.

Jest oczywiste, że w celu zdobycia ciągle jeszcze poszukiwanego na rynku zawodu elektryka konieczne jest posiadanie wykształcenia specjalistycznego na poziomie średnim lub wyższym. Jednak dyplom technika, inżyniera lub magistra inżyniera jeszcze nie daje gwarancji praktycznego przygotowania do wykonywania zawodu elektryka i stąd występuje stała potrzeba podnoszenia kwalifikacji i zdobywania uprawnień niezbędnych do funkcjonowania w branży.

Stowarzyszenie Elektryków Polskich od kilkudziesięciu lat, zgodnie ze swoim statutem, jest zaangażowane w podnoszenie wiedzy, kwalifikacji i kultury technicznej. SEP uczestniczy w sprawdzaniu kwalifikacji oraz nadawaniu różnego typu uprawnień. Z ramienia Zarządu Głównego SEP działania w tym zakresie prowadzi, inspirowane i koordynowane Centralna Komisja Uprawnień Zawodowych i Specjalizacji Zawodowej Inżynierów.

Niniejszy artykuł zawiera przegląd uprawnień zawodowych dla elektryków oraz ogólne zasady ich uzyskiwania.

Artykuł ma na celu spełnienie funkcji informacyjnej głównie dla elektryków, którzy rozpoczynają swój start w zawodzie, w tym dla studentów oraz dla elektryków z pewnym doświadczeniem zawodowym, którzy pragną poszerzyć posiadane przez siebie uprawnienia, aby zwiększyć swoje szanse na konkurencyjnym rynku.

Rodzaje uprawnień zawodowych dla elektryków

Elektrycy, jako grupa zawodowa mogą ubiegać się o uzyskanie następujących uprawnień zawodowych:

- 1) uprawnienia w zakresie eksploatacji,
- 2) uprawnienia budowlane,
- 3) uprawnienia rzeczoznawcy budowlanego,
- 4) uprawnienia rzeczoznawcy, specjalisty i weryfikatora SEP,
- 5) uprawnienia biegłego sądowego,
- 6) uprawnienia audytora energetycznego,
- 7) uprawnienia do sporządzania certyfikatów energetycznych budynków,
- 8) uprawnienia specjalisty w zakresie jakości energii elektrycznej,
- 9) stopień specjalizacji zawodowej inżynierów i techników.

Z podanego zestawienia wynika duża różnorodność uprawnień i stosunkowo duża liczba uprawnień o jakie mogą, lub o jakie muszą ubiegać się osoby chcące wykonywać zawód elektryka.

Większość wymienionych wyżej uprawnień została wprowadzona z mocy obowiązujących ustaw, w drodze wprowadzenia odpowiedzialnych rozporządzeń wykonawczych, przy czym można wskazać, że zarówno ustawy, jak i rozporządzenia wykonawcze ulegają ciągłym zmianom i modyfikacjom, co powoduje w praktyce szereg niejasności i różnych interpretacji.

¹⁾ Artykuł zawiera nieco zmodyfikowany tekst, jaki ukazał się na łamach *Biuletynu Technicznego Oddziału Krakowskiego SEP*. Dziękując Autorowi Koledze Janowi Strzałce, będącemu jednocześnie Prezesem Krakowskiego Oddziału SEP, za zgodę na publikację wyrażamy przekonanie, że artykuł będzie cieszył się zainteresowaniem wielu naszych Czytelników. (Redakcja)

Niektóre z wymienionych uprawnień funkcjonują na rynku od kilkudziesięciu lat i do takich należą uprawnienia wymienione w p. 1) i 2), a niektóre, jak uprawnienia specjalisty w zakresie jakości energii elektrycznej (p. 8) od 2–3 lat. Biorąc pod uwagę okres funkcjonowania należy wskazać, że najnowszą grupę stanowią uprawnienia do sporządzania certyfikatów energetycznych budynków (p. 7), których nadawanie rozpocznie się w końcu bieżącego roku.

Jeżeli chodzi o liczbę osób zainteresowanych uzyskaniem poszczególnych uprawnień, to największa grupa osób dotyczy uprawnień w zakresie eksploatacji urządzeń, instalacji i sieci energetycznych oraz uprawnień budowlanych w zakresie projektowania i kierowania robotami budowlanymi w zakresie sieci i instalacji elektrycznych i elektroenergetycznych. Natomiast mniejszym zainteresowaniem elektryków cieszą się uprawnienia audytora energetycznego, uprawnienia specjalisty w zakresie jakości energii elektrycznej oraz stopień specjalizacji zawodowej inżynierów i techników, przy czym ostatnie dwa rodzaje uprawnień nie mają umocowania ustawowego.

Zasady uzyskiwania poszczególnych rodzajów uprawnień

Uprawnienia w zakresie eksploatacji

Uprawnienia kwalifikacyjne w zakresie eksploatacji urządzeń, instalacji i sieci energetycznych należą do uprawnień zawodowych obejmujących najszerszą grupę elektryków. Szacuje się, że liczba osób legitymujących się świadectwami kwalifikacyjnymi wynosi w skali kraju od ok. 2 do 3 mln osób. Rocznie o uzyskanie potwierdzenia posiadania tych kwalifikacji występuje około 100 tys. osób, a same Komisje Kwalifikacyjne funkcjonujące przy Stowarzyszeniu Elektryków Polskich nadają rocznie od 50 do 70 tys. uprawnień.

Zapewnienie odpowiedniego poziomu usług związanych z energetyką wymaga, aby pracujący przy urządzeniach, instalacjach i sieciach energetycznych posiadali gruntowną wiedzę techniczną i niezbędne doświadczenie.

Wymagania w tym zakresie określa Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. *Prawo energetyczne* (Dz.U. Nr. 89 poz. 625 z 2006 r. z późn. Zm.) oraz wydane na jej podstawie rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 kwietnia 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad stwierdzania posiadania kwalifikacji przez osoby zajmujące się eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci (energetycznych – dop. autora) (Dz. U. nr 89, poz. 828).

Zgodnie z zapisem art. 54 ust. 1 *Ustawy osoby zajmujące się eksploatacją sieci oraz urządzeń i instalacji określonych w przepisach przez ministra właściwego do spraw gospodarki, obowiązane są posiadać kwalifikacje potwierdzone świadectwem wydanym przez komisje kwalifikacyjne*. Równocześnie, w tym samym artykule *Ustawa Prawo energetyczne* zabrania zatrudniania do samodzielnej eksploatacji sieci, urządzeń i instalacji określonych w przepisach osób bez kwalifikacji.

Szczegółowe wymagania odnośnie do zasad stwierdzania posiadania kwalifikacji w zakresie eksploatacji podaje podane wyżej Rozporządzenie MGPIPS z 28.04.2003 r., które wprowadza zróżnicowanie wymagań w zależności od rodzaju prac i stanowisk pracy oraz od rodzaju i grupy urządzeń energetycznych.

W § 5 ust. 1 Rozporządzenia MGPIPS określono, że eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci mogą zajmować się osoby, które spełniają wymagania kwalifikacyjne dla następujących rodzajów prac i stanowisk pracy:

- 1) eksploatacji – do których zalicza się stanowiska osób wykonujących prace w zakresie obsługi, konserwacji, remontów, montażu i kontrolno-pomiarowym;
- 2) dozoru – do których zalicza się stanowiska osób kierujących czynnościami osób wykonujących prace w zakresie określonym w pkt 1) oraz stanowiska pracowników technicznych sprawujących nadzór nad eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci.

W Rozporządzeniu zostały wyraźnie określone dwa równorzędne i odrębne od siebie rodzaje prac i stanowisk w zakresie eksploatacji i dozoru z jednoczesnym określeniem wymagań, jakie tych kategorii dotyczą. Zatem eksploatacja dotyczy osób wykonujących określone prace (strefa działań praktycznych), natomiast dozór dotyczy osób kierujących czynnościami innych osób oraz stanowisk pracowników technicznych sprawujących nadzór nad eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci. Uwzględniając tę różnicę w zakresie wykonywanych przez osoby zajmujące się eksploatacją i dozorem czynności, ustawodawca określił inny zakres wymagań stawianych tym osobom.

W zależności od rodzaju urządzeń energetycznych, w Załączniku Nr 1 do Rozporządzenia wyróżniono trzy grupy urządzeń:

- grupa 1: elektroenergetyczna,
- grupa 2: ciepła,
- grupa 3: gazowa.

Dokumenty potwierdzające posiadanie kwalifikacji do pracy przy eksploatacji urządzeń, instalacji i sieci energetycznych noszą nazwę świadectw kwalifikacyjnych i upoważniają do samodzielnego wykonywania pracy (uprawiania zawodu regulowanego) na określonym stanowisku i na określone urządzenia w danej grupie urządzeń. Przepisy nie przewidują możliwości wydawania świadectw łącznych na stanowisko dozoru i eksploatacji.

Rozporządzenie MGPIPS z 28 kwietnia 2003 r. określa w miarę precyzyjnie:

- 1) rodzaje prac, stanowisk oraz urządzeń, instalacji i sieci energetycznych, przy których eksploatacji jest wymagane posiadanie kwalifikacji;
- 2) zakres wymaganej wiedzy niezbędnej do uzyskania potwierdzenia posiadania kwalifikacji;
- 3) tryb przeprowadzania postępowania kwalifikacyjnego;
- 4) jednostki organizacyjne, przy których powołuje się komisje kwalifikacyjne, i tryb ich powoływania;
- 5) wysokość opłat pobieranych za sprawdzenie kwalifikacji;
- 6) wzór świadectwa kwalifikacyjnego.

Rozporządzenie nie określało żadnych wymaganych dotyczących wykształcenia i przygotowania zawodowego osób podających się postępowaniu kwalifikacyjnemu. W rozporządzeniu brak było również zapisów odnośnie do ponownego kierowania na egzamin osób w razie stwierdzenia, że prowadzona przez te osoby eksploatacja jest niezgodna z przepisami.

Istotną wadą Rozporządzenia z 2003 r. było odstąpienie od stosowanej wcześniej i bezwzględnie koniecznej zasady okresowego (co 5 lat) sprawdzania spełniania wymagań kwalifikacyjnych, co autorzy rozporządzenia tłumaczyli „brakiem upoważnienia ustawowego”. Było to o tyle dyskusyjne, że po-

przednio obowiązujące rozporządzenie z 1998 r., wydane z mocy tej samej Ustawy zawierało zapis odnośnie do okresowości sprawdzania kwalifikacji.

Ustawodawca dostrzegł jednak liczne protesty stowarzyszeń naukowo-technicznych, obawiających się znacznego obniżenia poziomu wiedzy technicznej służb eksploatacyjnych i w dniu 4 marca 2005 r. Sejm przyjął Ustawę o zmianie ustawy – *Prawo energetyczne* oraz ustawy – *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. Nr 62, poz. 352), w której dokonał istotnych i pożądanych zmian w art. 54 ustawy z 1997 r. W artykule tym wprowadzono rozszerzające zapisy dotychczas obowiązujących przepisów.

Itak po ust.1 dodano ust. 1a i 1b w brzmieniu:

„1a. Sprawdzenie spełnienia wymagań kwalifikacyjnych potwierdza się co pięć lat.

1b. W razie stwierdzenia, że eksploatacja urządzeń, instalacji i sieci jest prowadzona niezgodnie z obowiązującymi przepisami, na wniosek pracodawcy, inspektora pracy, Prezesa URE lub innego organu właściwego w sprawach regulacji gospodarki paliwami i energią, o których mowa w art. 21a, sprawdzenie spełnienia wymagań kwalifikacyjnych należy powtórzyć przed upływem pięciu lat”.

Aktualizacji uległ zapis ustępu 3, bowiem po ust. 3a dodano ust. 3b w brzmieniu:

„3b. Organ uprawniony do powoływania komisji kwalifikacyjnych może odwołać komisję kwalifikacyjną, na wniosek jednostki organizacyjnej, przy której ją powołano, w przypadku:

- 1) rezygnacji jednostki organizacyjnej, przy której powołano komisję kwalifikacyjną, z dalszego prowadzenia tej komisji;
- 2) odwołania części członków komisji kwalifikacyjnej, uniemożliwiającego dalsze wykonywanie zadań przez tę komisję.”

W przepisach przejściowych omawianej ustawy zamieszczono art. 16, w brzmieniu:

„Świadectwa kwalifikacyjne, o których mowa w art. 54 ustawy wymienionej w art. 1, wydane bezterminowo na podstawie dotychczasowych przepisów, zachowują moc przez okres 5 lat, od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy”.

Oznacza to w praktyce, że osoby, które otrzymały świadectwa z bezterminową ważnością wydane w okresie od 20 czerwca 2003 r. do 3 maja 2005 r., tracą ważność posiadanych świadectw z dniem 2 maja 2010 r.

Uzupełnienie art. 54 Ustawy *Prawo energetyczne*, przywróciło więc obowiązek okresowego, co pięć lat, sprawdzania posiadanych kwalifikacji przez osoby obsługujące urządzenia, instalacje i sieci energetyczne, zniesiony z dniem 20 czerwca 2003 r., w związku z wydaniem nowego rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 kwietnia 2003 r.

Przywrócenie 5-letniego okresu ważności świadectw kwalifikacyjnych zostało wprowadzone Rozporządzeniem Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 20 lipca 2005 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad stwierdzenia posiadania kwalifikacji przez osoby zajmujące się eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci (Dz. U. Nr 141, poz. 1189).

Sprawdzenia kwalifikacji posiadanych przez osoby zajmujące się eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci energetycznych dokonują komisje kwalifikacyjne na podstawie organizowanego przez nie egzaminu. Zgodnie z art. 54 ust. 3 *Prawa energetycznego* organem właściwym do powoływania komisji jest Prezes Urzędu Regulacji Energetyki oraz w ograniczonym zakresie określony w ustawie ministrowie i szefowie Agencji.

Uprawnienia budowlane

Istotne znaczenie z punktu widzenia procesu budowlanego posiadają uprawnienia budowlane, czyli uprawnienia do pełnienia samodzielnej funkcji technicznej w budownictwie.

Wymagania w tym zakresie określa aktualnie ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. *Prawo budowlane* (Dz. U. poz. 1118 nr 156 z 2006 r.) oraz wydane na jej podstawie rozporządzenie Ministra Transportu i Budownictwa dnia 28 kwietnia 2006 r. w sprawie samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie (Dz. U. z dnia 16 maja 2006 r.).

Przepisy te regulują nadawanie uprawnień do działalności we wszystkich specjalnościach procesu budowy, czyli uprawnień budowlanych, w tym dotyczących elektryków uprawnień:

- w specjalności instalacyjnej w zakresie sieci, instalacji i urządzeń elektrycznych i elektroenergetycznych, które uprawniają do projektowania obiektu budowlanego lub kierowania robotami budowlanymi związanymi z obiektem budowlanym, takim jak: sieci, instalacje i urządzenia elektryczne i elektroenergetyczne, w tym kolejowe, trolejbusowe i tramwajowe sieci trakcyjne wraz z urządzeniami do zasilania i sterowania.
- w specjalności telekomunikacyjnej do projektowania obiektu budowlanego lub kierowania robotami budowlanymi związanymi z obiektem budowlanym w zakresie telekomunikacji przewodowej wraz z infrastrukturą telekomunikacyjną oraz telekomunikacji radiowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą.

Organem właściwym w sprawach dotyczących nadawania uprawnień budowlanych na zasadach wyłączności jest Polska Izba Inżynierów Budownictwa i jej oddziały terenowe. PIIB liczy obecnie ponad 100 tysięcy członków, z czego ok. 15 tysięcy stanowią elektrycy. Rocznie o uzyskanie uprawnień budowlanych stara się kilkuset elektryków w skali kraju. Zgodnie z aktualnymi regulacjami prawnymi uprawnienia budowlane mogą być nadawane wyłącznie magistróm inżynierom posiadającym wykształcenie odpowiednie kierunkowo.

Uprawnienia w zakresie ograniczonym do obiektów do 1000 m³ kubatury oraz instalacji elektrycznych wraz z przyłączami o napięciu do 1 kV mogą być nadawane inżynierom posiadającym odpowiednie wykształcenie kierunkowo lub magistróm inż. posiadającym wykształcenie pokrewne.

Warunkiem uzyskania uprawnień budowlanych oprócz odpowiedniego wykształcenia technicznego jest posiadanie praktyki zawodowej, dostosowanej do rodzaju i stopnia skomplikowania działalności.

Praktyka zawodowa odbywana jest po uzyskaniu dyplomu ukończenia wyższej uczelni pod kierownictwem osoby posiadającej uprawnienia budowlane bez ograniczeń we właściwej specjalności i będącej czynnym członkiem samorządu zawodowego.

Do praktyki zawodowej może zostać zaliczona praktyka odbyta po ukończeniu trzeciego roku studiów wyższych, z wyłączeniem praktyki objętej programem studiów.

W książce praktyki zawodowej wpisuje się:

- 1) wyszczególnienie robót budowlanych i obiektów budowlanych, przy projektowaniu których bezpośrednio uczestniczyła lub pełniła funkcje techniczną na budowie osoba odbywająca praktykę zawodową, z określeniem: rodzaju, przeznaczenia, konstrukcji oraz odpowiednio do wnioskowanej specjalności uprawnień

budowlanych, inne charakterystyczne parametry techniczne lub użytkowe, a także lokalizację i nazwę inwestora;

2) określenie czynności wykonywanych w każdym tygodniu odbywanej praktyki, potwierdzonych i zaopiniowanych co najmniej raz w miesiącu przez osobę posiadającą odpowiednie uprawnienia budowlane, pod kierownictwem której odbywana jest praktyka.

Przy zmianie rodzaju praktyki lub jednostki, w której osoba odbywała praktykę, oraz po zakończeniu praktyki zawodowej, osoba, pod kierownictwem której odbywała się praktyka, wpisuje w książce praktyki zawodowej ogólną ocenę z teoretycznej i praktycznej wiedzy z zakresu specjalności, w jakiej dana osoba ubiegała się o uprawnienia budowlane.

W przypadku odbycia praktyki zawodowej przy projektowaniu lub budowie obiektów budowlanych usytuowanych na terenach zamkniętych, w jednostce organizacyjnej podległej Ministrowi Obrony Narodowej albo ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, do wniosku, zamiast książki praktyki zawodowej, należy dołączyć zaświadczenie właściwego wojewódzkiego inspektora nadzoru budowlanego, z wyszczególnieniem okresu praktyki zawodowej wraz z ogólną oceną z teoretycznej i praktycznej wiedzy z zakresu danej specjalności.

Warunkiem uzyskania uprawnień budowlanych jest pozytywne przejście postępowania kwalifikacyjnego obejmującego 2 etapy:

- 1) kwalifikowanie wykształcenia i praktyki zawodowej oraz
- 2) egzamin ze znajomości procesu budowlanego oraz umiejętności praktycznego zastosowania wiedzy technicznej.

Postępowanie kwalifikacyjne prowadzą Okręgowe Komisje Kwalifikacyjne PIIB, w których składa się wniosek o nadanie uprawnień.

Do wniosku o nadanie uprawnień budowlanych należy dołączyć:

- 1) odpis dyplomu ukończenia studiów magisterskich albo dyplomu ukończenia wyższych studiów zawodowych,
- 2) książkę praktyki zawodowej lub zaświadczenie potwierdzające odbycie praktyki za granicą,
- 3) dowód uiszczenia opłaty.

Podstawę do wykonywania samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie stanowi wpis do rejestru centralnego oraz wpis na listę członków Okręgowej Izby Inżynierów Budownictwa, potwierdzony zaświadczeniem wydanym przez tę Izbę, z określonym w nim terminem ważności.

Ustawa *Prawo budowlane* umożliwia w ramach specjalności wyodrębnienie specjalizacji techniczno-budowlanych i wymienione wyżej rozporządzenie MTiB z 28.04.2006 r. w ramach specjalności instalacyjnej w zakresie sieci, instalacji i urządzeń elektrycznych i elektroenergetycznych wprowadziło specjalizacje:

- sieci, instalacje i urządzenia elektryczne i elektroenergetyczne powyżej 45 kV,
- sieci, instalacje i urządzenia elektryczne i elektroenergetyczne w elektrowniach jądrowych,
- trakcje elektryczne.

O nadanie specjalizacji techniczno-budowlanej może ubiegać się wyłącznie osoba posiadająca uprawnienia budowlane bez ograniczeń w specjalności, w której wyodrębniono tę specjalizację.

Nadanie specjalizacji techniczno-budowlanej wymaga odbycia, po uzyskaniu uprawnień budowlanych, pięcioletniej praktyki

w właściwej specjalności, w zakresie specjalizacji, przy sporządzaniu projektów, w przypadku specjalizacji do projektowania, lub na budowie, w przypadku specjalizacji do kierowania robotami budowlanymi.

Jak podano wyżej całość spraw związanych z nadawaniem uprawnień budowlanych prowadzą Okręgowe Izby Inżynierów Budownictwa. Oddziały Stowarzyszenia Elektryków Polskich organizują szkolenia dla osób przystępujących do egzaminu na uprawnienia budowlane. Przedstawiciele SEP zaangażowani są również w prace Okręgowych Komisji Kwalifikacyjnych prowadzących postępowania kwalifikacyjne oraz egzaminy.

Uprawnienia rzeczoznawcy budowlanego

W 1974 r. ustawa *Prawo budowlane* wprowadziła funkcję rzeczoznawcy budowlanego, jako osoby pełniącej samodzielną funkcję techniczną w budownictwie, polegającą na wykonywaniu ekspertyz (opinii) technicznych w ściśle określonym zakresie tematycznym, zapewniającym ich niekwestionowaną miarodajność.

Ustanowienie w *Prawie budowlanym* funkcji technicznej rzeczoznawcy budowlanego wynikało z potrzeb, jakie wywoływał proces budowlany, obejmujący zarówno przygotowania i realizację budowy, jak utrzymanie w należyтым stanie technicznym obiektów budowlanych o coraz wyższym skomplikowaniu technicznym, wywołującym konieczność wykonywania ekspertyz lub opinii technicznych w zakresie oceny stanu technicznego obiektu budowlanego lub wykonywanych robót budowlanych, w celu przyjęcia właściwych rozwiązań projektowych i podejmowania obiektywnie uzasadnionych decyzji gospodarczych lub administracyjnych.

Kolejne zmiany ustawy i rozporządzeń wykonawczych w sprawie samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie przynosiły uściślenie wymagań oraz zakresu uprawnień rzeczoznawcy budowlanego. Na dzień dzisiejszy wymagania te określa Obwieszczenie Marszałka Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 sierpnia 2006 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy – *Prawo budowlane* (Dz. U. Nr 156, poz. 1118) oraz Rozporządzenie Ministra Transportu i Budownictwa z dnia 28 kwietnia 2006 r. w sprawie samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie (Dz. U. Nr 83, poz. 578).

Rzeczoznawcą budowlanym może zostać osoba, która:

- 1) korzysta w pełni z praw publicznych;
- 2) posiada:
 - a) tytuł zawodowy magistra inżyniera, magistra inżyniera architekta, inżyniera lub inżyniera architekta,
 - b) uprawnienia budowlane bez ograniczeń,
 - c) co najmniej 10 lat praktyki w zakresie objętym rzeczoznawstwem,
 - d) znaczny dorobek praktyczny w zakresie objętym rzeczoznawstwem.

Właściwy organ samorządu zawodowego, na wniosek zainteresowanego, orzeka, w drodze decyzji, o nadaniu tytułu rzeczoznawcy budowlanego, określając zakres rzeczoznawstwa.

Właściwy organ samorządu zawodowego może również nadać tytuł rzeczoznawcy osobie, która nie spełnia warunku, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 lit. a i b, ale posiada szczególną wiedzę i doświadczenie w zakresie nieobjętym uprawnieniami budowlanymi.

W przypadku Polskiej Izby Inżynierów Budownictwa wnioski o nadanie tytułu rzeczoznawcy budowlanego należy składać w Okręgowych Izbach Inżyniera Budownictwa. Wnioski te są rozpatrywane i opiniowane przez Okręgową Komisję Kwalifikacyjną, a ostateczną decyzję odnośnie do nadania tytułu podejmuje Krajowa Komisja Kwalifikacyjna PIIB.

Podstawę do podjęcia czynności rzeczoznawcy budowlanego stanowi dokonanie wpisu, w drodze decyzji, do centralnego rejestru rzeczoznawców budowlanych.

Właściwy organ samorządu zawodowego orzeka, w drodze decyzji, o pozbawieniu tytułu rzeczoznawcy budowlanego na wniosek rzeczoznawcy lub w razie:

- 1) pozbawienia praw publicznych;
- 2) ukarania z tytułu odpowiedzialności zawodowej;
- 3) nienależnego wykonywania czynności rzeczoznawcy budowlanego.

Właściwy organ samorządu zawodowego przesyła ostateczną decyzję o pozbawieniu tytułu rzeczoznawcy budowlanego do Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego.

Skreślenie z centralnego rejestru rzeczoznawców budowlanych następuje:

- 1) na podstawie ostatecznej decyzji o pozbawieniu tytułu rzeczoznawcy budowlanego;
- 2) w razie śmierci rzeczoznawcy.

Uprawnienia rzeczoznawcy, specjalisty i weryfikatora SEP

Jedynymi spośród omawianych uprawnieniami dostępnymi dla elektryków – członków SEP są uprawnienia rzeczoznawcy, specjalisty i weryfikatora SEP. Są to osoby świadczące w ramach Izby Rzeczoznawców SEP wymagające wysokich kwalifikacji usługi specjalistyczne w różnych dziedzinach elektryki, tzw. działach specjalistycznych.

Zasady powoływania i funkcjonowania rzeczoznawców, specjalistów oraz weryfikatorów SEP określa Regulamin Izby Rzeczoznawców zatwierdzony przez ZG SEP.

Kandydaci na rzeczoznawców i specjalistów SEP powinni być członkami SEP co najmniej od roku.

Kandydaci na rzeczoznawców powinni posiadać praktykę i udokumentowane osiągnięcia związane z wybranym działem specjalistycznym.

Kandydaci na specjalistów powinni posiadać kwalifikacje stosowane do zakresu specjalności, o którą się ubiegają, potwierdzone świadectwem uprawnień lub ukończonych kursów specjalistycznych uprawniających do wykonywania określonych prac (np. uprawnienia do wykonywania samodzielnych funkcji w budownictwie i telekomunikacji, uprawnienia do dozoru i eksploatacji urządzeń energetycznych lub inne).

Kandydaci na rzeczoznawców i specjalistów składają odpowiednio wnioski, wraz z dokumentami potwierdzającymi wykształcenie, w biurze oddziału SEP, którego są członkami.

Kandydaci na rzeczoznawców dołączają do wniosku autoreferat omawiający przebieg pracy zawodowej, dokonane osiągnięcia, wykaz ważniejszych opracowań, ekspertyz i publikacji.

Kandydaci na specjalistów dołączają do wniosku świadectwa formalne potwierdzające kwalifikacje związane z zakresem specjalności, o które się ubiegają.

Wnioski są rozpatrywane przez Radę Ośrodka Rzeczoznawstwa SEP. Oddziały, które nie posiadają Ośrodków Rzeczoznawstwa powinny przestać wnioski do Ośrodków wskazanych przez Komisję Kwalifikacyjną Izby Rzeczoznawców z opinią Zarządu Oddziału SEP.

Rada Ośrodka opiniuje wnioski kandydatów na rzeczoznawców. Wnioski zaopiniowane pozytywnie są przesyłane do Komisji Kwalifikacyjnej, a negatywne – zwracane kandydatom z uzasadnieniem.

Upoważniona Rada Ośrodka nadaje uprawnienia specjalisty lub odrzuca wniosek, po zasięgnięciu opinii weryfikatora odpowiedzialnego działu specjalistycznego. Ośrodek powiadamia Biuro Izby o nadanych uprawnieniach.

Kandydaci na rzeczoznawców i specjalistów, których wnioski zostały ocenione negatywnie przez Radę Ośrodka, mogą ubiegać się o nadanie im uprawnień po upływie jednego roku. Mają również prawo odwołania się do Komisji Kwalifikacyjnej w ciągu jednego miesiąca licząc od daty otrzymania decyzji.

Rzeczoznawcy i specjaliści SEP mogą ubiegać się o rozszerzenie uprawnień składając pisemne umotywowanie w biurze Oddziału.

Opracowania wykonane w ramach Izby podlegają weryfikacji przez uprawnionych weryfikatorów. Weryfikatorzy sprawdzający opracowania muszą mieć do tego uprawnienia zgodnie z przepisami państwowymi.

Na weryfikatorów SEP mogą być powołani rzeczoznawcy o najwyższych kwalifikacjach zawodowych i odpowiednim doświadczeniu w działalności Izby Rzeczoznawców SEP.

Weryfikatorów powołuje Komisja Kwalifikacyjna na wnioski Rad Ośrodków.

Weryfikatorzy dokonują merytorycznego sprawdzenia opracowania, zalecają usunięcie ewentualnych usterek i akceptują wersję ostateczną podpisem. Mogą również odrzucić opracowanie, jeśli zostało wykonane nieprawidłowo.

Weryfikatorzy są zobowiązani do udzielenia merytorycznych konsultacji wykonawcom w trakcie realizacji pracy.

Rzeczoznawcy, specjaliści i weryfikatorzy są zobowiązani do wykonywania powierzonych im prac według najlepszej wiedzy i zasad etyki zawodowej stosując obowiązujące przepisy i normy.

Uprawnienia biegłego sądowego

Na podstawie ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – *Prawo o ustroju sądów powszechnych* (Dz. U. Nr 98, poz. 1070 z późn. zm.) Minister Sprawiedliwości wydał Rozporządzenie z dnia 24 stycznia 2005 r. w sprawie biegłych sądowych (Dz. U. nr 15, poz. 133), które określa zasady ustanawiania i obowiązki biegłych sądowych, w szczególności w zakresie nauki i techniki, w tym w specjalnościach związanych z elektryką.

Biegłych sądowych ustanawia przy sędzię okręgowym prezes danego sądu.

Biegłych ustanawia się na okres 5 lat; okres ustanowienia upływa z końcem roku kalendarzowego.

Ustanowienie biegłym osoby zatrudnionej wymaga zasięgnięcia opinii zakładu pracy zatrudniającego tę osobę.

Ustanowienie biegłym osoby wykonującej wolny zawód wymaga zasięgnięcia opinii organizacji zawodowej, do której osoba ta należy.

Biegłym może być ustanowiona osoba, która:

- 1) korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich;
- 2) ukończyła 25 lat życia;
- 3) posiada teoretyczne i praktyczne wiadomości specjalne w danej gałęzi wiedzy;
- 4) daje rękojmię należytego wykonywania obowiązków biegłego;
- 5) wyrazi zgodę na ustanowienie jej biegłym.

Posiadanie wiadomości specjalnych powinno być wykazane dokumentami lub innymi dowodami. Ocena, czy posiadanie wiadomości specjalnych zostało dostatecznie wykazane, należy do prezesa sądu.

W razie potrzeby ustanowienia biegłego, prezes sądu może w szczególności zwrócić się do właściwych stowarzyszeń lub organizacji zawodowych, przedsiębiorstw państwowych, instytucji, szkół wyższych oraz urzędów państwowych o wskazanie osób posiadających teoretyczne i praktyczne wiadomości specjalne w danej gałęzi nauki, techniki, sztuki, rzemiosła, a także innych umiejętności.

Ustanowienie biegłym uprawnia po złożeniu przyrzeczenia do wydawania opinii na zlecenie sądu lub organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze w sprawach karnych w zakresie tej gałęzi nauki, techniki, sztuki, rzemiosła, a także innych umiejętności, dla której ustanowienie nastąpiło. Biegły wydając opinię używa tytułu biegłego sądowego z oznaczeniem specjalności oraz sądu okręgowego, przy którym został ustanowiony.

Biegły nie może odmówić wykonania należących do jego obowiązków czynności w okręgu sądu okręgowego, przy którym został ustanowiony, zleconych przez sąd lub organ prowadzący postępowanie przygotowawcze w sprawach karnych, z wyjątkiem wypadków określonych w przepisach regulujących postępowanie przed tymi organami.

Biegłemu przysługuje za wykonanie czynności wynagrodzenie w wysokości określonej odrębnymi przepisami sądowymi.

Prezes sądu okręgowego zwalnia z funkcji biegłego:

- 1) na jego prośbę;
- 2) jeżeli biegły utracił warunki do pełnienia tej funkcji albo gdy zostanie stwierdzone, że w chwili ustanowienia warunkom tym nie odpowiadał i nadal im nie odpowiada.

Prezes może zwolnić z funkcji biegłego z ważnych powodów, w szczególności jeżeli nienależycie wykonuje on swoje czynności.

Listy biegłych sądowych są dostępne dla zainteresowanych w sekretariatach sądowych. W szczególności listy te udostępnia się stronom, uczestnikom postępowania oraz organom prowadzącym postępowanie przygotowawcze w sprawach karnych.

W styczniu każdego roku prezes podaje do wiadomości sądom rejonowym w okręgu sądu okręgowego oraz Ministerstwu Sprawiedliwości listy biegłych sądowych, a także zawiadamia niezwłocznie o każdej zmianie listy, o wszczęciu wobec tych osób postępowania karnego albo o ubezwłasnowolnieniu.

Przed upływem okresu ustanowienia zainteresowany biegły powinien wystąpić do prezesa sądu okręgowego z prośbą o przedłużenie ustanowienia na kolejny okres 5-letni.

Uprawnienia audytora energetycznego

Ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych (Dz. U. Nr 162, poz. 1121 z późn. zm.) określa nową formę pomocy Państwa w procesie zmniejszania

zużycia energii cieplnej w budynkach. Podstawą uzyskania pomocy, czyli umorzenia 25% kredytu jest realizowanie zaleceń audytu energetycznego, którego metodologia jest określona w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 15 stycznia 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy audytu energetycznego (Dz. U. Nr 12, poz. 114).

Ustawa ta określa:

1) zasady wspierania przedsięwzięć termomodernizacyjnych mających na celu:

- a) zmniejszenie zużycia energii dostarczanej do budynków mieszkalnych i budynków służących do wykonywania przez jednostki samorządu terytorialnego zadań publicznych na potrzeby ogrzewania oraz podgrzewania wody użytkowej,
- b) zmniejszenie strat energii w lokalnych sieciach ciepłowniczych oraz zasilających je lokalnych źródłach ciepła, jeżeli zostały podjęte działania mające na celu zmniejszenie zużycia energii dostarczanej do budynków, o których mowa w lit. a),
- c) całkowitą lub częściową zamianę konwencjonalnych źródeł energii na źródła niekonwencjonalne, w tym źródła odnawialne.

Podstawą wystąpienia przez inwestora o przyznanie premii termomodernizacyjnej jest przedstawienie audytu energetycznego – czyli opracowania określającego zakres i parametry techniczne oraz ekonomiczne przedsięwzięcia termomodernizacyjnego, ze wskazaniem rozwiązania optymalnego, w szczególności z punktu widzenia kosztów realizacji tego przedsięwzięcia oraz oszczędności energii, stanowiące jednocześnie założenia do projektu budowlanego.

Audyt energetyczny powinien zawierać w szczególności:

- 1) dane identyfikacyjne budynku, lokalnego źródła ciepła, lokalnej sieci ciepłowniczej oraz ich właściciela,
- 2) ocenę stanu technicznego budynku, lokalnego źródła ciepła, lokalnej sieci ciepłowniczej,
- 3) opis możliwości wariantów realizacji przedsięwzięcia termomodernizacyjnego,
- 4) wskazanie optymalnego wariantu przedsięwzięcia termomodernizacyjnego.

Do sporządzania audytu energetycznego uprawnione są osoby fizyczne, które po odbyciu odpowiedniego szkolenia uzyskały licencję zawodową audytora energetycznego. Obowiązująca w tym zakresie ustawa stosuje zasadę swobody rynkowej działalności firm szkoleniowych. Szkolenia mają być prowadzone przez osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej, które dysponują odpowiednią do tego celu kadrą, warunkami lokalowymi i materiałami dydaktycznymi oraz są niezależne od zlecciodawców sporządzania świadectw energetycznych. Program szkoleń ujmuje następujące zagadnienia:

I. Część ogólna:

- 1.1. Użytkowanie i oszczędność energii w budynkach
- 1.2. Doradztwo energetyczne
- 1.3. Aspekty formalnoprawne oceny energetycznej budynków

II. Część techniczna:

- 2.1. Ochrona cieplna budynków, zagadnienia fizyki budowli
- 2.2. Kotle na paliwa stałe, ciekłe i gazowe
- 2.3. Systemy ogrzewania
- 2.4. Systemy zaopatrzenia w tzw. ciepłą wodę użytkową
- 2.5. Systemy wentylacji i klimatyzacji

- 2.6. Odnawialne źródła energii i pompy ciepła
- 2.7. Oszczędność energii elektrycznej w budynkach
- 2.8. Kierowanie gospodarką energetyczną
- 2.9. Metody pomiarów i badań oraz termowizja
- 2.10. Termomodernizacja budynków, możliwości poprawy standardu energetycznego budynków

III. Ocena energetyczna budynków i lokali mieszkalnych, świadectwo energetyczne budynku i lokalu mieszkalnego

- 3.1. Metoda wyznaczania klasy energetycznej w odniesieniu do budynku oraz lokalu mieszkalnego
- 3.2. Programy komputerowe do oceny energetycznej budynku i lokalu mieszkalnego

Szkolenia mają być przeprowadzane na koszt osób ubiegających się o nadanie licencji zawodowej audytora energetycznego, o wysokości nie wyższej od 50% kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w roku poprzedzającym przeprowadzenie szkolenia.

Ustawa przewiduje również możliwość uruchomienia rocznych podyplomowych studiów dotyczących audytu energetycznego na potrzeby termomodernizacji oraz oceny energetycznej budynków, na kierunkach: architektura, budownictwo, inżynieria środowiska, energetyka lub pokrewnych, których ukończenie będzie równorzędne z odbyciem szkolenia.

Duże doświadczenie praktyczne w zakresie szkolenia audytorów energetycznych posiada *Krajowa Agencja Poszanowania Energii S.A.* oraz *Polsko-Japońskie Centrum Efektywności Energetycznej (P-JCEE)*.

Uprawnienia do sporządzania certyfikatów energetycznych budynków

Nowym rodzajem uprawnień, jakie będą możliwe do uzyskania przez elektryków są uprawnienia do sporządzania certyfikatów energetycznych budynków i lokali mieszkalnych, czyli świadectw charakterystyki energetycznej nieruchomości.

Znowelizowana ustawa – *Prawo budowlane* (Dz. U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118), z późn. zm.) wprowadza od stycznia 2009 r. obowiązek sporządzania świadectwa charakterystyki energetycznej dla budynków nowo budowanych, dla lokali, które będą przedmiotem transakcji i umowy najmu oraz dla budynków, w których wyniku prac remontowych lub modernizacyjnych zmieniła się charakterystyka energetyczna. O uzyskanie takich uprawnień może starać się inżynier z uprawnieniami projektowymi, osoba z wyższym wykształceniem w kierunkach określonych przez ustawę *Prawo budowlane*, która ukończy specjalne szkolenie pomyślnie zdanym egzaminem oraz absolwent ukierunkowanych na doradztwo energetyczne studiów podyplomowych.

Ogólne zasady szkolenia i zdobywania uprawnień do przeprowadzania certyfikacji energetycznej budynków zostały przygotowane przez Ministerstwo Infrastruktury i opublikowane w Rozporządzeniu MI z dnia 21 stycznia 2008 r. w sprawie przeprowadzania szkolenia oraz egzaminu dla osób ubiegających się o uprawnienia do sporządzania świadectwa charakterystyki energetycznej budynku, lokalu mieszkalnego oraz części budynku stanowiącej samodzielną całość techniczno-użytkową (Dz. U. Nr 191, z dnia 31 stycznia 2008 r.) Rozporządzenie to stanowi wdrożenie w naszym kraju Dyrektywy 2002/91/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków. Podane wyżej rozporządzenie

określa sposób przeprowadzania i zakres programowy szkolenia dla osób ubiegających się o nadanie uprawnień do wykonywania oceny energetycznej i sporządzania świadectw charakterystyki energetycznej budynków. Również został określony sposób przeprowadzenia dwustopniowego postępowania kwalifikacyjnego przed specjalną komisją o nadanie uprawnień (egzamin).

Na podstawie zapisów, które znalazły się w Rozporządzeniu Ministerstwa Infrastruktury wiadomo, że kurs musi składać się co najmniej z 50 godzin zajęć, na których uczestnicy będą poznawać nie tylko podstawy prawne certyfikacji, ale i praktycznie certyfikować budynek, opracowywać dla niego świadectwo oraz wystawiać szkoleniowe świadectwa. Takie ćwiczenia to integralny element szkolenia, w którym muszą znaleźć się również informacje o sposobach oceny stanu ochrony cieplnej budynku, sposobach oceny systemu ogrzewania i zaopatrzenia w ciepłą wodę, o systemach wentylacji i klimatyzacji z uwzględnieniem wymagań ochrony przeciwpożarowej i akustycznej, a także o metodach oceny instalacji oświetleniowej w certyfikowanym budynku.

Szkolenia dla osób ubiegających się o nadanie uprawnień do sporządzania świadectw charakterystyki energetycznej budynków przeprowadzane są na koszt samych zainteresowanych, a ustawodawca określa, że nie mogą być one wyższe niż 70% kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w roku poprzedzającym przeprowadzenie szkolenia (dzisiaj to ok. 1800 zł). Opłata za dwustopniowy egzamin kwalifikacyjny na audytora energetycznego wynosi maksymalnie 1450 zł.

Dwuetapowe postępowanie kwalifikacyjne będzie przeprowadzać komisja powołana przez Ministra Budownictwa. Ma ona obowiązek zbierać się przynajmniej raz na pół roku. Opłatę za kurs pobierają instytucje szkolące, natomiast opłata za egzamin kwalifikacyjny (oba stopnie) wpłacana jest na wskazane konto departamentu Ministerstwa Budownictwa.

W rozporządzeniu ustalono, że samo szkolenie powinno składać się z części teoretycznej oraz praktycznej, a czas trwania szkolenia nie może być krótszy niż 50 godzin, przy czym w części praktycznej nie mniej niż 8 godzin, i kończyć się egzaminem sprawdzającym umiejętności sporządzania świadectwa charakterystyki energetycznej.

Dla ułatwienia dostępu do bazy audytorów i kontroli ich pracy osoby, którym nadano uprawnienia do sporządzania świadectw charakterystyki energetycznej budynków znajdują się w spisie zwanym "rejestrem audytorów energetycznych". Rejestr będzie poprowadzony przez odpowiedni departament w Ministerstwie Budownictwa. Do rejestru osób uprawnionych do sporządzania świadectw charakterystyki energetycznej budynków mogą, bez szkolenia i egzaminu, być wpisani inżynierowie budownictwa różnych specjalizacji z uprawnieniami projektowymi, a taki wpis dokonywany będzie na pisemny wniosek danej osoby.

Kluczowe znaczenie dla rozpoczęcia procesu nadawania uprawnień w tym zakresie ma kwestia wydania rozporządzenia określającego metodologię obliczania charakterystyki energetycznej budynku i lokalu mieszkalnego lub części budynku stanowiącej samodzielną całość techniczno-użytkową oraz sposobu sporządzania i wzorów świadectw ich charakterystyki energetycznej, którego projekty z marca, maja i września 2008 r. znalazły się na stronie internetowej Min. Infrastruktury, ale termin wprowadzenia tego rozporządzenia w życie był ciągle przesuwany. Sytuacja ta powodowała utrudnienia dla organizatorów szkoleń i przesuwawała w czasie rozpoczęcie procesu nadawania uprawnień audytora

energetycznego uprawnionego do sporządzania świadectw charakterystyki energetycznej budynków. W ostatnim okresie sytuacja w tym zakresie uległa jednak zmianie, gdyż Minister Infrastruktury w dniu 6 listopada 2008 r. wydał Rozporządzenie w sprawie metodologii obliczania charakterystyki energetycznej, które określa sposób sporządzania świadectw i ich wzory oraz metodologię obliczania charakterystyki energetycznej.

W tym samym dniu Ministerstwo Infrastruktury wydało również Rozporządzenie zmieniające Rozporządzenie w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie z 12 kwietnia 2002 r. w kierunku wdrożenia postanowień Dyrektywy 2002/91/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 16.12.2002 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków. Powstały więc warunki do organizacji szkoleń i przeprowadzania egzaminów w tym zakresie.

Uprawnienia specjalisty w zakresie jakości energii elektrycznej

Bardzo istotnego i aktualnego znaczenia w ostatnich latach nabiera kwestia jakości energii elektrycznej oraz kształcenia specjalistów w tym zakresie.

Możliwość taką stanowi ogólnoeuropejski program LPQI (Leonardo Power Quality Initiative), którego celem jest pogłębianie wiedzy i rozwiązywanie problemów związanych z jakością zasilania. W ramach tego programu wypracowany został system szkoleń przygotowujących do uzyskania tytułu „Specjalisty w dziedzinie Jakości Energii Elektrycznej 1, 2 i 3 stopnia” (Power Quality Expert-Level 1, 2 and 3).

Certyfikat jest nadawany trzystopniowo w sposób hierarchiczny (każdy następny stopień uzyskuje się po zaliczeniu poprzedniego): specjalista pierwszego stopnia, specjalista drugiego stopnia, specjalista trzeciego stopnia.

Certyfikat uzyskuje się dwuetapowo poprzez:

- zdobywanie wiedzy przez kandydatów,
 - weryfikację posiadanej wiedzy.
- Obecnie rekomendowanymi sposobami zdobywania wiedzy są:
- studia z uzyskaniem specjalizacji w zakresie jakości energii elektrycznej,
 - studia podyplomowe z programem pokrywającym się z 11 modułami LPQIVES organizowanymi przez uczelnie,
 - serie seminariów prowadzonych przez LPQIVES, które mogą być organizowane przez uczelnie lub stowarzyszenia naukowo-techniczne,
 - doświadczenie zdobyte w pracy w dziedzinie jakości energii potwierdzone testem.

Specjaliści Jakości Zasilania uzyskują kompetencje w zakresie identyfikacji i rozwiązywania problemów związanych z jakością zasilania, a certyfikat (The Power Quality Expert Certificate) stanowi potwierdzenie uzyskania kwalifikacji zawodowych, jako specjalisty w dziedzinie jakości energii. W kraju merytoryczny nadzór nad systemem szkoleń według regulaminu przyjętego przez ZG SEP sprawuje Polski Komitet Jakości i Efektywnego Użytkowania Energii Elektrycznej SEP, a sprawami organizacyjnymi szkoleń zajmuje się Oddział Krakowski SEP (biuro@sep.krakow.pl). Obecnie przygotowujemy cykl szkoleń, w których udział stanowi warunek konieczny do uzyskania tytułu specjalisty w zakresie JEE i międzynarodowego certyfikatu specjalisty w dziedzinie jakości energii elektrycznej.

Należy nadmienić, że w ramach pierwszego cyklu szkoleń certyfikat taki zdobyło w kraju 35 osób.

Szczegóły dotyczące programu szkoleń oraz zasad uzyskania uprawnień specjalisty w zakresie jakości energii elektrycznej można znaleźć na stronie internetowej PKJiEUEE SEP oraz na stronie SEP(www.sep.com.pl).

Stopień specjalizacji zawodowej inżynierów i techników

W ramach uregulowań przepisów państwowych wprowadzonych *Ustawą o systemie oświaty* Federacja SNT – NOT posiadała ustawową delegację do prowadzenia specjalizacji zawodowej inżynierów i techników i od początku lat 80. zarówno FSNT – NOT, jak i jak i skupione w niej stowarzyszenia naukowo – techniczne prowadziły działalność, w wyniku której szereg inżynierów i techników uzyskało potwierdzenie posiadania odpowiednich stopni specjalizacji zawodowej. Działalność ta sprzyjała stymulowaniu ustawicznego kształcenia i doskonalenia zawodowego oraz promocji aktywnych twórczo inżynierów i techników, wśród których znalazło się kilkudziesięciu elektryków.

W dniu 21 sierpnia 2003 r. weszła w życie Ustawa z dnia 27 czerwca 2003 r. nowelizująca m.in. Ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, w wyniku której FSNT – NOT utraciła ustawową delegację do prowadzenia specjalizacji zawodowej inżynierów i techników. W tej sytuacji Rada Krajowa FSNT – NOT mając na względzie zapewnienie ciągłości systemu specjalizacji zawodowej inżynierów i techników podjęła Uchwałę nr 14 z 28 czerwca 2005 r. w sprawie zasad i trybu uzyskiwania specjalizacji zawodowej inżynierów i techników, stwarzając warunki do kontynuowania systemu specjalizacji zawodowej na zasadach obowiązujących wcześniej. W tym celu przy FSNT – NOT reaktywowana została Główna Komisja ds. Specjalizacji Zawodowej Inżynierów i Techników, a przy SNT powołano Komisje Stowarzyszeniowe. W Stowarzyszeniu Elektryków Polskich od 2005 r. funkcję tej Komisji pełni Centralna Komisja Uprawnień Zawodowych i Specjalizacji Zawodowej Inżynierów. Uzyskanie stopnia specjalizacji zawodowej stanowi formę uznania wysokich kwalifikacji zawodowych i twórczej pracy inżynierów i techników.

I stopień specjalizacji

O I stopień specjalizacji zawodowej inżynierów mogą ubiegać się inżynierowie, którzy wykażą się:

- 1) udokumentowanymi twórczymi osiągnięciami w zakresie techniki, w pracy zgodnej z określoną specjalizacją, a w szczególności: autorstwem lub współautorstwem wdrożonych do praktyki nowych rozwiązań projektowych, technologicznych, konstrukcyjnych lub organizacyjnych, mających wymierne/istotne znaczenie dla postępu technicznego czy organizacyjnego lub twórczym udziałem we wdrażaniu tych rozwiązań,
- 2) ukończeniem studium podyplomowego lub innych form podnoszenia kwalifikacji, związanych tematycznie ze specjalizacją, w tym także fachowych praktyk w ośrodkach naukowych lub przemysłowych oraz staży zawodowych za granicą, uznanych przez właściwe komisje stowarzyszeniowe, o których mowa w § 5 ust. 1; wymóg ten nie dotyczy inżynierów, posiadających

stopień naukowy w dyscyplinie naukowej odpowiadającej specjalizacji, w ramach której ubiegają się o stopień specjalizacji zawodowej,

- 3) co najmniej pięcioletnim stażem pracy zgodnej ze specjalizacją,
- 4) czynną: znajomością (w mowie i piśmie) jednego z języków konferencyjnych – innego niż język ojczysty – potwierdzoną przez komisję egzaminacyjną języków obcych Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych – Naczelnej Organizacji Technicznej, zwanej dalej FSNT – NOT lub inne komisje, uznane przez Ministerstwo właściwe dla spraw Edukacji Narodowej,
- 5) udziałem w publikacjach, patentach lub referatach, prezentowanych na zjazdach i konferencjach.

O I stopień specjalizacji zawodowej techników mogą ubiegać się osoby, które wykażą się:

- 1) posiadaniem zawodowego tytułu technika,
- 2) co najmniej pięcioletnim stażem w zawodzie, w zakresie którego ubiegają się o stopień specjalizacji zawodowej, na stanowiskach wymagających tych kwalifikacji,
- 3) pozytywną oceną pracy zawodowej, dokonaną w myśl § 5 ust. 2 pkt. 3,
- 4) udokumentowanym autorstwem lub współautorstwem wdrożonych do praktyki nowych rozwiązań konstrukcyjnych, technologicznych, eksploatacyjnych lub organizacyjnych w specjalizacji zgodnej z wykonywanym zawodem, dającym udokumentowane pozytywne rezultaty,
- 5) ukończeniem kursu doskonalenia zawodowego lub studium samokształcenia kierowanego, organizowanych przez właściwe stowarzyszenia naukowo-techniczne, zrzeszone w FSNT – NOT, zwane dalej SNT, albo zaliczeniem innych form doskonalenia zawodowego oraz staży zawodowych za granicą, uznanych przez właściwe komisje stowarzyszeniowe, o których mowa w § 5 ust. 1, za równorzędne z tym kursem lub studium.

II stopień specjalizacji

O II stopień specjalizacji zawodowej inżynierów mogą ubiegać się inżynierowie, którzy po uzyskaniu I stopnia specjalizacji zawodowej wykażą się udokumentowanymi dalszymi twórczymi osiągnięciami w zakresie techniki, w pracy zgodnej ze specjalizacją. Należy przy tym brać pod uwagę:

- 1) autorstwo lub współautorstwo wdrożonych prac naukowo-badawczych konstrukcyjnych, technologicznych lub projektowych,
- 2) opatentowane wynalazki lub wzory użytkowe w zakresie specjalizacji, o którą się ubiegają,
- 3) aktualną wiedzę w specjalności, w której inżynier ubiega się o stopień specjalizacji, potwierdzoną publikacjami w specjalistycznych czasopismach krajowych i zagranicznych lub referatami, wygłoszonymi na specjalistycznych konferencjach, zjazdach i kongresach krajowych i zagranicznych,
- 4) znajomość dwóch języków konferencyjnych – innych niż język ojczysty – w tym jednego czynną, potwierdzoną przez właściwe komisje, o których mowa w § 2 ust. 1 pkt. 4,
- 5) uprawnienia, wymagane w danej branży lub zaświadczenie rzeczoznawstwa,
- 6) umiejętność posługiwania się techniką komputerową i znajomość zasad organizacji i zarządzania lub prawa handlowego.

O II stopień specjalizacji zawodowej techników mogą ubiegać się technicy, którzy uzyskali w tym zawodzie i specjalności I stopień specjalizacji zawodowej, a ponadto wykażą się:

- 1) co najmniej trzyletnim stażem pracy po uzyskaniu I stopnia specjalizacji zawodowej,
- 2) pozytywną oceną pracy zawodowej, dokonaną w myśl § 5 ust. 2 pkt. 3,
- 3) udokumentowanymi dalszymi twórczymi osiągnięciami: należy przy tym brać pod uwagę:
 - a) istotny współudział w pracach wdrożeniowych, technologicznych, organizacyjno-technicznych, konstrukcyjnych, a także naukowo-badawczych, które przyniosły konkretne, stwierdzone efekty ekonomiczne bądź inne korzystne rozwiązania,
 - b) rozwiązanie indywidualnie lub zespołowo problemów konstrukcyjnych lub technologicznych przez twórczą adaptację istniejących rozwiązań, mających istotne znaczenie dla postępu technicznego,
- 4) znajomością jednego z języków konferencyjnych, innego niż język ojczysty, w stopniu umożliwiającym korzystanie z literatury specjalistycznej, potwierdzoną przez właściwe komisje, o których mowa w § 2 ust. 1 pkt. 4,
- 5) ukończeniem kursu doskonalenia zawodowego lub studium samokształcenia kierowanego, organizowanych przez SNT dla techników, ubiegających się o drugi stopień specjalizacji zawodowej; przepis § 2 ust. 2 pkt. 5 stosuje się odpowiednio.

Postępowanie zmierzające do stwierdzenia czy inżynier czy technik spełnia warunki wymagane do uzyskania I lub II stopnia specjalizacji zawodowej, w SEP przeprowadza CKUZiSZI SEP, do której zainteresowany powinien złożyć odpowiednio przygotowany wniosek wraz z załącznikami określonymi *Szczegółowym trybem postępowania przy nadawaniu stopnia specjalizacji zawodowej inżynierów i techników*, stanowiącym Załącznik do ww. Uchwały Nr 14 RK FSNT – NOT z dnia 28 czerwca 2005 r.

Inżynierowie, którzy uzyskali stopnie specjalizacji zawodowej, będący członkami stowarzyszenia inżynierskiego, reprezentowanego w FEANI, będą rekomendowani Polskiemu Komitetowi Narodowemu ds. Rejestru FEANI, jako – w pierwszej kolejności kandydaci do tytułu inżyniera europejskiego, o ile spełniają wszystkie wymagania FEANI.

Inżynierowie, którzy uzyskali stopnie specjalizacji zawodowej, legitymujący się wybitnymi osiągnięciami technicznymi czy organizacyjnymi – laureaci prestiżowych konkursów i nagród – mogą być rekomendowani Akademii Inżynierskiej w Polsce, jako kandydaci na członków zwyczajnych AIP.

Należy dążyć, by uzyskane przez inżynierów i techników stopnie specjalizacji zawodowej były uwzględniane przy awansach zawodowych, konkursach na określone stanowiska, powoływaniu rad nadzorczych, zespołów ekspertów rzeczoznawców i wykładców, zarówno w skali krajowej jak i międzynarodowej.

FSNT – NOT czyni starania, by w przygotowywanych rozporządzeniach wykonawczych do nowelizowanej ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw, znalazła się delegacja dla Federacji SNT – NOT do kontynuowania systemu specjalizacji zawodowej inżynierów i techników na mocy przepisów państwowych, z zachowaniem jej wieloletniej tradycji oraz idei kreowania twórczych postaw polskiej kadry technicznej.

